

ne poje, so v bistvu prav tako »narodni« kot so »narodne« pesmi znanih ali nezanih pesnikov, ki v narodu žive, ker »ko je kulturni« razvoj prinesel s seboj, da je na mesto brezimnega narodovega umetnika stopil poimenski umetnik, tudi funkcionalno ni mogla nastati nobena izprememba. Tudi poimenski umetnik je enako svojemu brezimnemu predniku nositelj narodove individualnosti in nujno izrazitelj narodove umetniške tvorne sile.⁶⁵ Izraz ali označba »ljudska« poezija bi bil po mojem mnenju vsekakor točnejši, konkretnjši,⁶⁶ čeprav ne popolnoma pravilen in bi bolje označeval bistvo »narodove« poezije. Rabil ga nisem samo v izogib mešanju pojmov, ki do danes, ko smo še vedno prežeti od romantiškega pojmovanja o »narodni« pesmi, še niso razbistreni.

LESENI STROPI V CERKVAH.

FR. STELE:

Najbolj razširjen tip gotske in zgodnje baročne cerkve pri nas in v bivših avstrijskih Alpah sploh je iz spisov o naši domači umetnostni zgodovini že dobro znana stavba, obstoječa iz pravokotnega, z ravnim lesenim stropom prekrita prostora za vernike, kateremu se na vzhodni strani pridružuje obokan prezbitorij. Velikost tega variira prilično velikosti ladje, v bistvu pa so proporcije sorazmerno precej uravnovešene in se s širino in dolžino ladje sorazmerno večja tudi svetišče. Vzhodni zaključek prezbitorija temelji na treh stranicah širini prizidka odgovarjajočega osmerokotnika, svodovje pa je organizirano vselej po gotški shemi s sosvodnicami (Stichkappen)¹ ter so pozneje, ko odpadejo gotška rebra, vselej poudarjeni stiki kapic in polj v obliki venstoječih ostrih robov; tudi konzole in sklepniki zvenijo še vedno naprej, čeprav brez vsake konstruktivnosti in nazadnje le še kot nezaveden odmev tradicije. Ob drugih prilikah smo že obširno pisali o tem, kako je bil ta arhitektonsko odlikovani prezbitorij stalno ves poslikan, tako da si brez popolne barvne prevlake njegovega pravega vtisa sploh ne moremo misliti. Pogosto, a ne redno je bila poslikana tudi ladja; redno pa je ta imela svoj okras v tem, da je bil leseni strop, ki jo je pokrival, ves pestro poslikan in v renesanski in baročni dobi tudi plastično oblikovan v obliki takozvanih kaset (geometrično razdeljene mreže okvirov).

Opisani tip je v svojem bistvu produkt gotike in ga smemo s polnim pravom smatrati za popularno, ljudstvu posebno priljubljeno ob-

⁶⁵ Lajovic, l. c. Podčrtal jaz.

⁶⁶ Prim. »poesia popolare«, »chanson populaire«, »Volkslied« in ne »poesia nazionale«, »chanson nationale« ali »Nationallied«.

¹ Za izraz se imam zahvaliti dr. J. Mantuaniju.

DOL PRI SORI: SLIKAN STROP IZ L. 1516.

liko gotske cerkvene stavbe. Tehnično je njegova izvršitev preprosta, estetsko pa njegov učinek topel, domač, skromen, a vendar plemenit in za svojo koncepcijo vprav klasičen. Kolektivna volja ljudstvu imanentnega okusa ga je ustvarila, zato je on preprost in obenem občudovanja vreden kakor najboljše ustvaritve narodne poezije. Njegova zgradnja je neposredni odsev praktične ideje; z nepremakljivo logiko je postavljen k prostoru za občino prostor za žrtvenik; razdeljena sta drug od drugega v tlorisu in navpični izvedbi, kakor tudi po značaju svoje opreme, ki poudari obenem odličnost svetišča; kljub temu pa tvorita neločljivo enoto ne le po ideji, ampak tudi po funkciji. Medsebojne proporcije so, kakor smo videli, vezane druga na drugo, občudovati pa moramo posebno, s kakšnim sigurnim občutkom so ustvarjena že osnovna razmerja širine do dolžine in posebno tudi do višine.

Velik del teh stavb je, kakor osnovni tip sam, produkt gotike, nastajale so pa tudi še po-